

Asia Teosten julkinen esittäminen musiikkioppilaitosten järjestämissä tilaisuuksissa

Hakija A r.y.

Annettu Helsingissä 14.1.1998

Selostus asiasta

A r.y. on 6.10.1997 päivätyllä kirjelmällä pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa musiikkioppilaitosten järjestämissä tilaisuuksissa tapahtuvaan musiikin esittämiseen liittyen.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että A r.y:llä on 1970-luvulta alkaen ollut Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y:n (jäljempänä Teosto) kanssa sopimus sen musiikin korvaamisesta, jota liiton jäsenoppilaitosten järjestämissä tilaisuuksissa esitetään. Sopimusta on tarkistettu useita kertoja. Jo ensimmäistä sopimusta tehtäessä on otettu huomioon, että musiikkioppilaitosten järjestämät tilaisuudet - konsertit ja oppilasnäytteet - kuuluvat elimellisesti opetustoimintaan, jonka tehtävänä on tuottaa musiikkiesityksiä.

Lausuntopyynnön mukaan Teoston asenne opetustoiminnan roolista musiikkiesityksissä on muuttunut ja Teosto pyrkii saamaan liiton kanssa aikaan uuden laskennallisperusteisen sopimuksen. Lausuntopyynnössä kerrotaan, että musiikkioppilaitoksissa järjestetään vuosittain neljästä viiteentuhanteen tilaisuutta, joissa opetustoimintaan elimellisesti liittyen esitetään musiikkia. Lausuntopyynnöstä käy ilmi, että jos Teoston esittämät laskelmat korvauksista toteutettaisiin, A joutuisi maksamaan aiempaa suuremmat korvaukset.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että valtaosa musiikkioppilaitosten tilaisuuksista järjestetään pääsymaksuttomina. Tilaisuuksien nimenä on usein konsertti. Tilaisuudet eivät kuitenkaan ole varsinaisia konsertteja. Konsertoijana voi olla 4-vuotias, joka opettajansa avustuksella esittelee tunneilla valmistunutta osaamistaan. Tilaisuuksilla on usein myös teemanimiä, jotka eivät tuo mieleen konsertti-sanaa.

Lausuntopyynnössä pyydetään tekijänoikeusneuvostoa määrittelemään tilaisuus, jonka musiikkioppilaitos erikoisoppilaitoksena opetustoimintaan elimellisesti liittyvänä järjestää ja josta ei tarvitse maksaa tekijänoikeuskorvauksia. Määrittelyn helpottamiseksi lausuntopyynnössä on hahmotettu kolme tyypillistä tilaisuutta:

1. Musiikkioppilaitos järjestää tilaisuuden viulunsoiton opettajan aloitteesta. Tilaisuudesta ei ilmoiteta oppilaitoksen ulkopuolelle ja kysymyksessä on ilmaistilaisuus. Tilaisuus järjestetään oppilaitoksen harjoitussalissa ja siihen saapuvat kymmenkunta 6-12 -vuotiaista esiintyjää viuluineen, heidän opettajansa ja muutama oppilaiden vanhemmista. Opettaja virittää esiintyjien viuluja ja jää lähettyville seuraamaan esitysten kulkua. Kuusivuotiaan esityksessä Y:n teoksesta "X" on opettajan arvion mukaan toivomisen varaa. Opettaja voi esitellä kaikki esiintyjät, ellei kirjoitettua ja

jaettavaa ohjelmaa ole. Opettaja jakaa kullekin oppilaalle hänen tarvitsemiaan esiintymisohjeita ja on valmiina auttamaan mahdollisesti keskeytyvää esitystä. Opettaja antaa lopuksi kaikille arvion esityksistä ja näyttää vielä, miten jousikäden asennossa oli useissa tapauksissa virheitä. Asiaa käsitellään seuraavalla tunnilla tarkemmin. Vanhemmille annetaan vielä ennen kotiin lähtöä neuvoja siitä, miten asentoja voi korjata. Tilaisuudesta ei mene oppilaitoksen ulkopuolisille tahoille mitään tietoa.

2. Musiikkioppilaitos järjestää usean opettajan yhteistyönä tilaisuuden, josta ilmoitetaan sanomalehdessä. Ilmoituksessa mainitaan paikka ja aika. "Oppilasillan" nimellä kulkeva tilaisuus on ilmainen. Tästä huolimatta yleisöä ei ole enempää kuin noin 50 henkilöä. Ohjelmassa on pääasiassa klassista musiikkia, mutta esitettävänä on myös pari suomalaisten säveltäjien nykymusiikkiteosta. Oppilaitoksen rehtori selostaa tilaisuuden ohjelmaa ja kertoo myös, että yleisen musiikkitiedon tunneilla käsitellään tarkemmin varsinkin suomalaisten säveltäjien osuutta. Opettajat mahdollisesti arvioivat tilaisuuden päätyttyä kunkin oppilaan esityksiä erillisen informaatiohetken muodossa. Useimmalle oppilaista esiintyminen on samalla ollut oppilaitoksen kaikilta oppilailtaan edellyttämä vuositutkinto. Esitetty ohjelma otetaan perusteellisen arvioinnin kohteeksi kunkin oppilaan seuraavalla tunnilla. Näin tapahtuu varsinkin silloin, kun ohjelma kuuluu seuraavan kurssitutkinnon ohjelmaan.
3. Musiikkioppilaitos järjestää tilaisuuden, jonka nimenä on konsertti. Siitä ilmoitetaan sanomalehdissä ja mainitaan pääsymaksu. Esiintyjät edustavat oppilaitoksen parhaimmistoa. Esiintymisen valmistelussa ei tarvita opettajan apua. Ohjelman avaa orkesteri, jolla on vaikeana tehtävänä esittää pitkään harjoitettu suomalainen nykymusiikkiteos. Monipuolisessa ohjelmassa on sekä uutta että vanhaa materiaalia. Kolmesataahenkinen yleisö on kuulemaansa tyytyväinen. Tunnelma on kuin normaalissa konsertissa. Tilaisuuden päätyttyä vaihdetaan mielipiteitä. Esityksistä vedetään johtopäätöksiä tulevilla tunneilla ja seuraavassa orkesteriharjoituksessa.

Vastine

Tekijänoikeusneuvosto on varannut Teostolle tilaisuuden vastineen antamiseen.

Teoston 29.10.1997 päivätyssä vastineessa todetaan, että tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta saattamalla se yleisön saataviin. Saman pykälän 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin muun muassa esittämällä se julkisesti. Tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin mukaisesti saa julkaistun teoksen esittää julkisesti muun muassa opetuksen yhteydessä. Lain 54 a §:n mukaan opetustoimintaa koskevia tekijänoikeuden rajoituksia ei sovelleta opetustoimintaan, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa. Teoston käsityksen mukaan lausuntopyyntö esimerkkeineen koskee selkeästi teosten esittämistä musiikkioppilaitosten järjestämissä tilaisuuksissa. Siten asian arviointi on Teoston mukaan suoritettava tekijänoikeuslain 2 §:n perusteella.

Teoston käsityksen mukaan tekijänoikeusneuvoston tehtäviin ei kuulu tekijänoikeuskorvauksista vapaan tilaisuuden määrittelemisen yleisellä tasolla eikä kannan ottaminen osapuolten välisiin korvausneuvotteluihin ja niiden yhteydessä esitettyihin näkemyksiin.

Teoston käsityksen mukaan lausuntopyyntöissä pyydetään tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä,

onko esimerkkien mukaisissa musiikkioppilaitosten järjestämissä tilaisuuksissa kysymys tekijänoikeuslain tarkoittamista julkisista esityksistä.

Vastineen mukaan tekijänoikeuslaissa ei ole vedetty julkisen esittämisen tarkkaa rajaa. Asiaa on käsitelty lain esitöissä, oikeuskirjallisuudessa, oikeuskäytännössä sekä tekijänoikeusneuvoston lausunnoissa. Kaiken tämän perusteella voidaan todeta, että tekijänoikeudellisesti julkinen on esitys, johon periaatteessa voi kuka tahansa osallistua -riippumatta siitä, kuinka moni tosiasiallisesti saapuu paikalle. Merkitystä ei ole myöskään sillä, onko kyseessä ilmaistilaisuus vai peritäänkö tilaisuuteen pääsymaksu.

Vastineen mukaan musiikkioppilaitoksen oppilaat ja heidän vanhempansa tai sukulaisensa eivät muodosta tekijänoikeudellisesti suljettua piiriä. Tämä johtuu jo siitä, ettei kyseessä olevaa joukkoa ole mitenkään erityisesti rajattu eikä tätä joukkoa voida mitenkään rinnastaa suppeaan perhe- tai ystäväpiiriin.

Teoston käsityksen mukaan lausuntopyynnön kaikissa kolmessa esimerkkitalaisuudessa on kyseessä tekijänoikeudellisesti julkinen esitys. Niissä kaikissa on kyseessä musiikkioppilaitoksen järjestämä tilaisuus, johon kenellä tahansa vastineessa edellä mainitusta henkilöpiiristä on mahdollisuus saapua. Lausuntopyynnön esimerkeissä mainitaan tilaisuuteen tosiasiallisesti saapuneen yleisön määrästä. Tällä ei ole tekijänoikeudellista merkitystä. Teoston mukaan esimerkeissä on muutoinkin kiinnitetty laajasti huomiota sellaisiin seikkoihin, joilla ei ole merkitystä tilaisuuden tekijänoikeudellista luonnetta arvioitaessa. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi huone-tila, jossa tilaisuus järjestetään, esitettävien teosten luonne, eri henkilöiden sijainti esityspaikalla, esitystapahtuman laatu ja tilaisuuden muu ohjelma. Teosto korostaa, ettei tällaisilla seikoilla ole minkäänlaista merkitystä tilaisuuden tekijänoikeudellista luonnetta arvioitaessa.

Yhteenvetona Teosto toteaa, että sen käsityksen mukaan kaikki lausuntopyynnön esimerkkiluettelossa mainitut musiikkioppilaitosten järjestämät tilaisuudet ovat tekijänoikeudelliselta luonteeltaan julkisia.

Teoston mukaan on selvää, että musiikkioppilaitosten järjestämiin julkisiin esitystilaisuuksiin sisältyy kovin erilaisia tilaisuuksia. Teoston mukaan tällaiset eroavaisuudet voidaan kuitenkin ottaa parhaiten huomioon osapuolten välisissä sopimus- ja tariffineuvotteluissa.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Musiikkioppilaitoksista annetun lain (516/1995) 1 §:n mukaan musiikkioppilaitosten tehtävänä on antaa säveltaiteen ja siihen liittyvien muiden taidemuotojen perusopetusta, valmennusta alan ammattiopintoihin ja musiikin ammatillista koulutusta sekä järjestää muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa. Musiikkioppilaitos voi järjestää tehtäväalueeseen kuuluvaa koulutusta ja palveluja myös maksullisena palvelutoimintana. Lain 2 §:n nojalla musiikkioppilaitoksen ylläpitämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että musiikkioppilaitos on toiminta-alueensa musiikkikasvatuksen kannalta tarpeellinen ja ettei sitä ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Lain 3 §:n mukaan laissa tarkoitettuja musiikkioppilaitoksia ovat

musiikkiopistot ja konservatoriot, joissa molemmissa annetaan ammattiopintoihin valmentavaa ja muuta perusopetusta sekä konservatorioissa erityisesti alan ammatillista koulutusta. Lain 7 §:n mukaan musiikkioppilaitoksella tulee olla opetussuunnitelma.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lausuntopyyntö koskee tekijän oikeutta saattaa teos yleisön saataviin esittämällä se julkisesti ja tuohon oikeuteen opetustoimintaan liittyen tehtyä rajoitusta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo lausuntopyynnön koskevan tekijänoikeuslain soveltamista tältä osin lausuntopyynnössä hahmotettuihin kolmeen musiikkioppilaitosten toimintaan liittyvään esimerkkitalanteeseen.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeussuoja

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkinä suojattavasta teoksesta muun muassa sävellysteos. Säännöksen sisältämä esimerkkiluettelo teoksista ei ole tyhjentävä, vaan teos voi ilmetä myös muulla tavalla. Tekijänoikeus syntyy teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle.

Tekijän oikeuksiin sisältyy taloudellisia ja moraalisia oikeuksia. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä. Sen mukaan tekijänoikeus tuottaa tietyn tekijänoikeuslain 2 luvussa säädetyn rajoituksen yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Saman pykälän 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti. Säännöksessä todetaan lisäksi, että julkisena esittämisenä pidetään myös ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille tapahtuvaa esittämistä.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeus on tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Julkinen esittäminen

Tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin muun muassa silloin, kun se esitetään julkisesti. Tekijänoikeuslakiin ei sisälly julkisen esittämisen määritelmää. Kysymystä julkisesta esittämisestä on kuitenkin käsitelty tekijänoikeuslain val-

misteluaineistossa ja oikeuskäytännössä.

Tekijän yksinomaiseen oikeuteen ei kuulu teoksen esittäminen yksityisessä piirissä. Vuoden 1953 komiteamietinnön mukaan (KM 1953:5, s. 47) "on nimittäin katsottava asianmukaiseksi, että teos, joka jo on ilmestynyt, saadaan vapaasti esittää yksityisissä piireissä". Mietinnön mukaan "missä raja on vedettävä yleisön ja yksityisen piirin välille, voi kuitenkin käytännössä aiheuttaa vaikeuksia. Yleisesti pätevää määritelmää kummastakaan käsitteestä tuskin voidaan antaa, vaan on jokainen tapaus arvosteltava erikseen elämän yleisten sääntöjen mukaan sekä ratkaisu erimielisyyden sattuessa jätettävä oikeuskäytännön varaan." Myös vuonna 1960 annetun hallituksen esityksen (HE 23/1960 vp, s. 2) mukaan rajan vetäminen yleisön ja yksityisen piirin välille on tehtävä kussakin tapauksessa yleisen käsityskannan mukaan.

Tekijänoikeuslakia valmisteltaessa pidettiin kuitenkin tarpeellisena ottaa lain 2 §:ään erityinen säännös ansiotoiminnassa tapahtuvasta esittämisestä suurehkolle suljetulle piirille. Vuoden 1960 hallituksen esityksessä (s. 2) todetaan, ettei teosten esittämistä eräissä olosuhteissa voida pitää julkisena sanan tavallisessa merkityksessä, mutta ei myöskään katsoa yksityiselämän piiriin kuuluvaksi. Esimerkkinä tästä mainitaan niin sanotun teollisuusmusiikin esittäminen, jossa teollisuusyritykset ja muut ansiotoimintaa harjoittavat liikkeet järjestävät työpaikoille musiikkia esimerkiksi radion välityksellä henkilökunnan viihdytykseksi sekä samalla parempien työsuoritusten aikaansaamiseksi. Hallituksen esityksessä todetaan, että koska pääsy työpaikoille yleensä on ulkopuolisilta kielletty, voidaan tuskin katsoa, että sävellysteos tuollaisessa tapauksessa on saatettu yleisön saataviin. Kun musiikin esittämisestä saattaa olla liikkeen omistajalle huomattavaa etua, on kuitenkin pidetty kohtuullisena rinnastaa tässä muodossa tapahtuva teoksen käyttäminen teoksen julkiseen esittämiseen.

Myöhemmässä lainvalmisteluaineistossa on esimerkiksi vuonna 1985 annetussa hallituksen esityksessä (HE 235/1985 vp) radio- ja televisiolähetysten edelleen lähettämisen käsittelyn yhteydessä todettu, että yleisöksi katsotaan henkilöittäin määrittelemätön vastaanottajajoukko. Vapaasti etenevillä radioaalloilla tapahtuvat lähetykset täyttävät hallituksen esityksen mukaan aina tekijänoikeudellisen julkisuuskriteerin. Kaapeliverkoissa tapahtuva lähettäminen on julkinen esitys, jos verkko on avoin - siihen voi periaatteessa liittyä kuka tahansa - tai jos verkko on laaja. (esitys s. 12)

Korkein oikeus on käsitellyt julkista esittämistä esimerkiksi ratkaisussa KKO 1968 II 81, jossa linja-auton omistaja veloitettiin suorittamaan säveltäjälle hyvitys auton kaiuttimien välityksellä matkustajille esitetyistä Oy Yleisradio Ab:n lähettämistä sävelteoksista.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt julkista esittämistä useissa lausunnoissaan ja muun muassa todennut, että televisio-ohjelmien esittäminen vangeille (1986:11), opetustoiminnassa tapahtuva esittäminen (1987:2), musiikin esittäminen fysikaalisissa hoitolaitoksissa (1990:14) ja musiikin esittäminen takseissa (1997:5) oli julkista esittämistä ja että valokuvan näyttäminen eläkeläisseurassa, johon kaikilla tietyn paikkakunnan eläkeläisillä oli mahdollisuus osallistua (1986:12), oli julkista näyttämistä. Sen sijaan lausunnossa 1995:9 ei julkisena esittämisenä pidetty videon saattamista suljetun asiantuntijayleisön nähtäville, koska se ei ollut tapahtunut ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille.

Julkista esittämistä koskeva tekijänoikeuden rajoitus

Tekijänoikeuslain 2 §:ssä viitataan tekijänoikeuden rajoituksiin. Tekijälle lain 1 luvussa säädettyihin oikeuksiin on säädetty rajoituksia lain 2 luvussa. Tekijänoikeuslain valmistelutöiden mukaan rajoitukset on katsottu tarpeellisiksi lähinnä yleisen edun vuoksi sekä käytännöllisistä ja teknillisistä syistä (KM 1953:5, s. 53). Vuoden 1960 hallituksen esityksen mukaan (s. 2) "tekijänoikeus, yhtä vähän kuin esimerkiksi omistusoikeus, ei ole luonteeltaan rajoittamaton. Päinvastoin vaativat uskonnolliset, sivistykselliset ja muut yhteiskunnalliset syyt tekijän oikeuteen tehtäväksi eräitä rajoituksia. Suojatun teoksen haltijan täytyy myös saada käyttää teosta valmistamalla siitä kappaleita omaa tarvettaan varten." Muun muassa vuoden 1953 mietinnössä on katsottu, että tekijänoikeuden rajoituksia on tulkittava ahtaasti.

Tekijänoikeuslain 21 § sisältää rajoituksia tekijän julkista esittämistä koskevaan oikeuteen. Sen 1 momentin mukaan teos, joka on julkaistu, on lupa esittää julkisesti jumalanpalveluksen ja opetuksen yhteydessä.

Tekijänoikeuslain 8 §:n 2 momentin mukaan teos katsotaan julkaistuksi, kun sen kappaleita on tekijän suostumuksella saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen.

Vuoden 1953 komiteanmietinnön nojalla julkista esittämistä koskevan rajoitussäännön taustalla on ollut uskonnollisten ja yleishyödyllisten etujen turvaaminen. Pykälän 1 momentin sääntelemiä tilanteita koskien mietinnössä katsotaan, että opetus yleensä ei ole julkista ja siten poikkeus tarkoittaa lähinnä korkeakouluissa pidettäviä julkisia luentoja ja radiossa annettavaa opetusta. Mietinnön mukaan opetuksen käsitettä on tulkittava ahtaasti, eikä käsitteeseen sisälly esimerkiksi radioyleisölle tarkoitettu yleissivistävä tai muutoin opettava ohjelma. (mietintö s. 58) Oikeuskirjallisuudessa T.M. Kivimäki on todennut 1 momentin osalta, Torben Lundin viitaten, että esimerkiksi tanssinopetusta on lupa säestää musiikilla, ei kuitenkaan enää tanssikurssin päättäjäistilaisuudessa (Kivimäki, T.M., Uudet tekijänoikeus- ja valokuvauslait, 1966, s. 97).

Osa tekijänoikeuden rajoitussäännöksistä, kuten lain 21 §:n 1 momentti, koskee sanamuotonsa mukaisesti opetusta, osa puolestaan opetustoimintaa. Tekijänoikeuslakiin vuoden 1980 lainmuutoksella (897/1980) lisätyn 54 a §:n mukaan sitä, mitä tekijänoikeuslaisissa on säädetty opetustoiminnasta, ei sovelleta ansiotarkoituksessa harjoitettavaan opetustoimintaan. Kyseisen säännöksen valmisteluaineistoon kuuluvassa komiteanmietinnössä (KM 1980:12, s. 170-171) valotetaan opetustoiminnan ja opetuksen käsitteitä.

Vuoden 1980 mietinnön mukaan opetustoimintana voidaan pitää opetusta, joka tapahtuu organisoidussa muodossa, jolla on määrätty kesto tai jatkuvuus ja jonka tarkoituksena on välittää oppilaille tietoja tai valmiuksia. Opetustoimintaa harjoittaa aina viime kädessä opettaja. Organisoidussa muodossa opetus tapahtuu silloin, kun on olemassa vahvistettu opetussuunnitelma. Silloin, kun näin ei ole asianlaita, opetustoiminnalla on kuitenkin oltava tietty jatkuvuus ja suunnitelmallisuus. (mietintö s. 170-171) Mietinnön mukaan opetustoimintaa koskevien rajoitusten perusteena on erittäin tärkeä yhteiskunnallinen etu. Kaikki toiminta, mitä sinänsä voidaan kutsua opetuksiksi, ei täytä tätä vaatimusta. Mietinnössä todetaan, että "tämän huomioon ottaen ehdotettavaa uutta 54 a §:ää voidaan soveltaa myös silloin, kun on kysymys siitä, mitä on pidettävä opetuksena sovellettaessa tekijänoikeuslain 16 §:ää ja 20 §:n 1 momenttia." (mietintö s. 171) Jälkimmäinen edellä mainituista säännöksistä on nykyisin lain 21 §:n 1 momentti.

Edellä selostetun perusteella voidaan todeta, että julkiseen esittämiseen opetuksen yhteydessä liittyy välitön tarkoitus välittää oppilaille tietoja ja valmiuksia. Opetuksen yhteydessä -ilmaisuus lienee tulkittava siten, että tilanteeseen on liityttävä muutakin opettavaa ainesta kuin esitettävän teoksen tekijän panos. Jos tilaisuudessa korostuvat pikemminkin tavalliseen konserttiin ja konserttitoimintaan rinnastuvat seikat kuin opetusfunktio, tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momenttiin ei voida vedota teosten julkiseksi esittämiseksi. Arvioinnissa ei ratkaisevaa merkitystä ole annettava sille, minkä nimen tilaisuuden järjestäjä tilaisuudelle antaa.

Musiikkioppilaitosten järjestämät tilaisuudet

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että sävellysteosten esittäminen musiikkioppilaitosten järjestämissä tilaisuuksissa kulloinkin kuuntelemaan tulevalle, ennakolta yksilöllisesti rajaamattomalle kuulijajoukolle on teosten julkista esittämistä. Teoksen julkinen esittäminen edellyttää tekijänoikeuslain 2 §:n nojalla teoksen tekijän lupaa. Jos lausuntopyynnön ensimmäisessä esimerkissä tarkoitettu tilanne yksittäistapauksessa on sellainen, että tilaisuuden kuulijakunta on katsottava ennakolta yksilöllisesti rajatuksi, kyseessä voi olla teosten ei-julkinen esittäminen.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että lausuntopyynnön esimerkkien kaltaiset tilaisuudet rinnastuvat usein tavallisiin konsertteihin esimerkiksi tilaisuuksien pääsisällön osalta, eikä niissä voida esittää teoksia vapaasti tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin nojalla. Näin lienee katsottava olevan huolimatta siitä, että musiikkioppilaitosten järjestämiin tilaisuuksiin liittyy yleinen tavoite antaa oppilaille valmiuksia esittää teoksia julkisesti. Tilaisuuksien ei voitane katsoa tapahtuvan opetuksen yhteydessä pelkästään sillä perusteella, että niiden järjestäjä on musiikkioppilaitos tai että tilaisuuksien juontaja esitysten yhteydessä tekee jonkin viittauksen musiikkioppilaitoksessa annettavaan opetukseen. Tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentti voi tulla sovellettavaksi lähinnä lausuntopyynnön ensimmäisen esimerkkitapauksen luonteisiin tilanteisiin, joihin konkreettisesti liittyy opetusta.

Sihteeri

Kaisa-Reetta Karhu

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa.

Lausuntoon liittyvät jäsenten Stig Henrikssonin ja Kalle Soikkasen eriävät mielipiteet.